

A20

FAGLIGE VEJLEDERE

Indledning

- hvad er dette materiale, og hvad kan det bruges til?

Der er i dag faglige vejledere på de fleste skoler, og da skolens brug af faglige vejledere kan indgå i prioritering af lærernes arbejdstid, kan der være god grund til at drøfte faglige vejledere i arbejdet med skoleplanen.

Vejlederne udgør en ressource på skolen og kan være med til at understøtte lærernes mulighed for at lave god undervisning. Samtidig er vejledning en opgave blandt mange andre, så kollegaer og ledelse må i samarbejde prioritere vejledning i forhold til de mange andre opgaver på skolen.

I dette materiale kan du som TR få inspiration til, hvordan du kan være med til at sætte fokus på brug af vejledere på din skole og i arbejdet med skoleplanen.

Hvad er faglige vejledere?

Vejledere som begreb kom for alvor ind i skolen med læsevejlederne som en del af et større nationalt fokus på læsekompetencer, og de fleste skoler i landet har i dag en læsevejleder. Siden er uddannelsen og brugen af vejledere vokset i mange forskellige retninger, og i dag findes der mange og meget forskellige slags vejledere.

Faglige vejledere kan f.eks. være undervisningsvejledere, didaktiske vejledere, IT-vejledere, AKT-vejledere/inklusionsvejleder, matematikvejledere, DA2-vejleder, PLC-vejledere, læsevejledere, naturfagsvejledere m.m. De faglige vejledere kaldes nogle steder "ressourcepersoner". Det sker ofte af økonomiske grunde, da der ikke knytter sig de samme forventninger til efteruddannelse til ressourcepersoner. Begrebet faglige vejledere dækker over meget forskellige funktioner, og rammerne for vejledernes arbejde er meget forskellige.

Målet med vejlederne er, at de på skolerne skal medvirke til at styrke lærernes planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen.

Når der i materialet er nævnt vejledere, er der tale om de faglige vejledere, der vejleder lærere om *undervisningen*. Der er ikke tale om hverken UU-vejledere, som er en særlig stillingsbetegnelse, eller om praktikvejledere, hvis vejledning retter sig mod lærerstuderende.

Vejlederne er en ressource

Vejlederne udgør en stor potentiel ressource på skolen. Men mange steder er der blevet uddannet vejledere f.eks. som en del af en kommunal satsning, uden at det på forhånd har været klarlagt hvilket – og hvis – behov, vejlederne skal udfylde, hvilket mandat de har på skolen, og hvordan de praktiske rammer om vejledernes arbejde skal være. Det er afgørende, at vejlederne har et klart ledelsesmæssigt ophæng, og at det er kendt af alle, hvad de skal og med hvilket formål.

Der kan derfor være gode grunde til at sætte fokus på god brug af faglig vejledning på skolen.

Hvad ved vi om brugen af vejlederne?

Der er i dag mange lærere, der har en eller anden vejlederfunktion, uden at der findes et eksakt tal for hvor mange. Et eksempel fra naturfagsområdet:

- Hver 10. lærer, der underviser i naturfag, har en vejlederfunktion.
- Ca. halvdelen af dem, der er naturfagsvejledere, har ikke en naturfagsvejlederuddannelse.
- Ca. halvdelen af dem, der har en naturfagsvejlederuddannelse, føler sig fagligt godt klædt på til opgaven.
- 45 % af naturfagsvejlederne bliver aldrig benyttet.
- 80 % af de lærere, der selv har opsøgt og modtaget vejledning af naturfagsvejledere, finder vejledningen nyttig.

(Kilde: Undersøgelse af kompetencebehovet blandt naturfagslærere, UVM Rambøll/KP 2019)

Meget tyder altså på, at en del af skolens faglige vejledere ikke rigtig bliver benyttet. Og en del af vejlederne føler sig heller ikke specielt godt klædt på til opgaven.

Når vejledningen derimod finder sted med en uddannet vejleder, som læreren selv har opsøgt, finder en meget stor del af lærerne vejledningen nyttig.

Det er også kendt, at der er en række udfordringer og dilemmaer knyttet til brugen af faglige vejledere på skolerne; f.eks.:

- At have et konstruktivt samspil med de formelle leder
- At være profet i eget hus
- At agere i en kultur, hvor der muligvis stilles spørgsmål til, hvorvidt den enkelte lærers undervisning skal gøres til et fælles fagligt anliggende
- At have de relevante kompetencer.

(EVA oktober 2019)

Hvordan kan TR arbejde med vejledere?

Som forberedelse til arbejdet med skoleplanen kan TR f.eks. overveje følgende:

- Hvilke vejledere har vi på skolen?
- Er vejlederne organiseret som et team – og har de en klar team- og opgavebeskrivelse?
- Fremgår der noget om vejledere i den kommunale redegørelse? Er der f.eks. udmeldt beslutninger om rammerne og brug af vejledere? – inddrag evt. kredsen
- Hvilke ressourcer bliver der brugt på vejledning – både til uddannelse af vejledere, til vejlederen og til at modtage vejledning?
- Er opgaven som faglig vejleder på skolen beskrevet og forventningsafstemt?
- Hvilke vejledningsområder fungerer godt – og hvorfor?
- Hvad er I udfordret af?
- Hvordan kan vejledere/ressourcepersoner bidrage til at 'styrke de professionelle læringsfællesskaber' – og den gode undervisning?
- Hvordan kan brugen af faglige vejledere give værdi for dine kollegaer?
- Hvad vil lærerne gerne have, at du som TR medbringer i dialogen med ledelsen?
- Erfaringer med vejledningsopgaver kan på lige fod med øvrige opgaver på skolen indgå i den fælles vidensopsamling, jf. A20 § 3.
- Hvad vil du som TR anbefale i relation til...?

Gode råd fra DLF vedrørende brug af faglige vejledere:

- Brug ressourcer til vejledning med omtanke, og tænk vejledning bredt (både i og uden for undervisningen).
- Sørg for, at der er meget klare aftaler om vejlederens rolle og funktion.
- Afklar det ledelsesmæssige rum, vejlederen skal agere indenfor.
- Vejlederfunktioner bør bemændes med omtanke - vejlederen skal både have faglig tyngde og legitimitet.
- Vejlederne udgør en ressource - brug den meningsfuldt!

Yderligere om brug af vejledere

A20 og faglige vejledere

Den centrale arbejdstidsaftale omtaler ikke specifikt funktionen 'vejledning'. Derimod skal prioriterede indsatser og opgaver beskrives og drøftes. Arbejder kommunen eller skolen med brug af faglige vejledere, kalder det således på en drøftelse mellem de lokale parter om opgavens betydning for prioriteringer af lærernes arbejdstid. Drøftelserne er en del af hele samarbejdssporet, hvis formål er at skabe gennemsækelighed og overblik over arbejdstiden og prioriteringen af opgaverne.

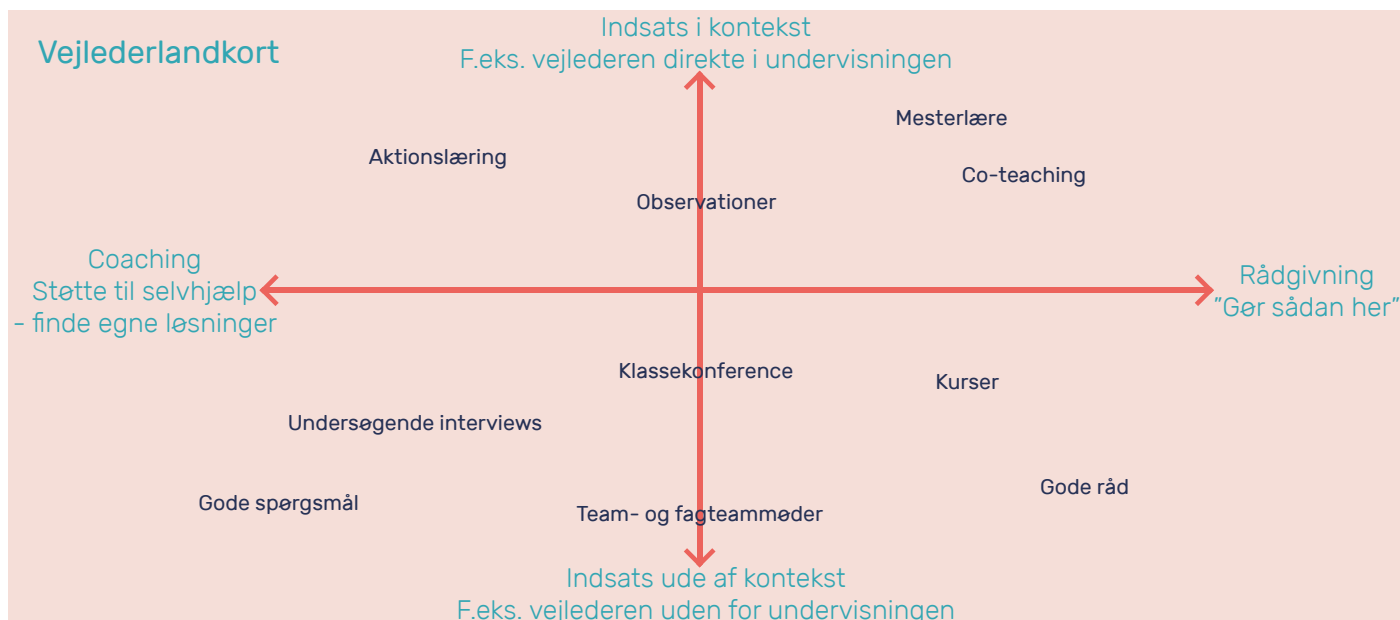
Hvad siger folkeskoleloven om vejledning

Folkeskoleloven stiller ikke noget direkte krav om, at skolen skal have vejledere, og der er ikke noget uddannelseskrav til vejlederfunktionen.

Der er i §19 krav om, at der ved hver skole oprettes et pædagogisk læringscenter, som

skal understøtte planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen på baggrund af Fælles Mål. Vejledningsfunktionen er med andre ord beskrevet, men vejlederne som gruppe er ikke omtalt i folkeskoleloven. På mange skoler er vejlederne samlet i skolens pædagogiske læringscenter og/eller ressourcecenter.

Optimalt skal vejlederne efter behov kunne anvende en bred vifte af vejledningstilgange fra det rådgivende til det coachende i og uden for undervisningen. Som eksempel kan en læsevejleder have en række forskellige vejledningsopgaver: vejledning i forlængelse af læsetest, gode råd til danskfagteamet om læsefremmende undervisningsmiljøer samt co-teaching-forløb med fokus på læsning. Bredden i vejlederopgaven er illustreret i nedenstående model:

Hvad fremmer god vejledning?

Erfaringsmæssigt er der en række faktorer, der har særlig betydning for, om vejlederne lykkes med deres opgave. Det drejer sig om bl.a.

- Vejledernes faglige kompetencer
- Vejledernes vejledningskompetence
- Vejledernes relationskompetence
- Vejlederens legitimitet
- Vejledernes organisering som team
- Kollegaernes generelle viden og viden om vejledningsmuligheder
- Tydelighed omkring vejledningsopgaven gennem en klar funktionsbeskrivelse
- Tydelig ledelsesmæssig opbakning og dialog
- Balance mellem opgaver og ressourcer
- Samarbejde og dialog med lærere

Danmarks Lærerforening
Januar 2022